

นโยบายของไทยต่อปัญหาแก้มพูชา:
ศึกษาทัศนะของผู้นำไทยต่อภัยคุกคามของเวียดนาม, พ.ศ.2522-2532

นางสาว ฉัตรยา วิสุทธีวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2546
ISBN 974-17-3538-3
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒ ๒.๒. ๒๕๕๑

THAI POLICY TOWARD THE KAMPUCHEAN PROBLEMS:
A STUDY ON THAI LEADERS' PERCEPTION OF THE VIETNAMESE THREAT, 1979-1989

Miss. Chattriya Visutthiwat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Sciences

Chulalongkorn University

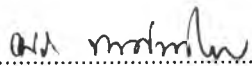
Academic Year 2003

ISBN 974-17-3538-3

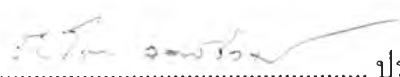
หัวข้อวิทยานิพนธ์   นโยบายของไทยต่อปัญหาภัยพิบัติ:
ศึกษาทัศนคติของผู้นำไทยต่อภัยคุกคามของเวียดนาม, พ.ศ.2522-2532
โดย   นางสาว นัตริยา วิสุทธีวัฒน์
สาขาวิชา   ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

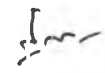

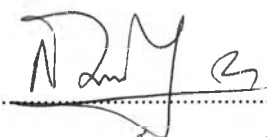
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณะบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุตศิริวงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ ทุมาก)

นางสาวฉัตรียา วิสุทธีวัฒน์ : นโยบายของไทยต่อปัญหาแกมพูชา: ศึกษาทัศนะของผู้นำไทยต่อภัยคุกคามของเวียดนาม, พ.ศ.2522-2532. (THAI POLICY TOWARD KAMPUCHEAN PROBLEM: A STUDY ON THAI LEADERS' PERCEPTION OF THE VIETNAMESE THREAT, 1979-1989) อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข จำนวนหน้า 217 หน้า. ISBN 974-17-3538-3

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่าทัศนะของผู้นำไทยมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายของไทยต่อปัญหาแกมพูชา โดยการศึกษาที่ใช้แนวความคิดเรื่องการรับรู้และทัศนะต่อภัยคุกคามมาเป็นกรอบในการศึกษา

จากศึกษาพบว่า นโยบายของไทยต่อปัญหาแกมพูชานั้นแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงแรกตรงกับสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ไทยมีนโยบายเน้นความมั่นคง, ดำเนินไปรอบด้าน, ต่อต้านเวียดนามและไม่ยอมรับรัฐบาลเฮง สัมริน และการแก้ไขปัญหาแบบเบ็ดเสร็จด้วยวิถีทางการเมืองและการทูต และนโยบายเหล่านี้เป็นผลมาจากทัศนะของผู้นำที่มองว่าเวียดนามเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทยและเสถียรภาพของภูมิภาคฯนี้ โดยทัศนะต่อภัยคุกคามนี้ได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เป้าหมายในเรื่องสหพันธ์อินโดจีน, บทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในอดีต, การที่เวียดนามการรุกรานแกมพูชา รวมไปถึงการกระทำของเวียดนามต่อบูรณภาพแห่งดินแดนของไทย ส่วนช่วงที่สอง ตรงกับสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ถือเป็นจุดเปลี่ยนของนโยบายไทยต่อปัญหาแกมพูชา เห็นได้จากนโยบายเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า, การดำเนินนโยบายติดต่อกับรัฐบาลเฮง สัมรินและเวียดนามอย่างเปิดเผย และให้มีการแก้ไขปัญหาแบบทีละขั้นโดยใช้ธุรกิจนำการทูต นโยบายนี้เป็นผลมาจากทัศนะของผู้นำที่มองว่าควรแยกประเด็นเศรษฐกิจออกจากการเมือง ประกอบกับบทบาทของเวียดนามที่ยอมถอนทหารออกจากแกมพูชา ทำให้ผู้นำไทยมีทัศนะว่าเวียดนามไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่อไทยอีกต่อไป นอกจากนี้ ปัจจัยด้านตัวผู้นำและสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศก็มีอิทธิพลต่อทัศนะของผู้นำไทยทั้งสามด้วย

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2546

4381114624 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD : THREAT PERCEPTION/THAI LEADER/KAMPUCHEAN PROBLEMS/THAI POLICY

CHATTRIYA VISUTTHIWAT : THAI POLICY TOWARD THE KAMPUCHEAN PROBLEMS:
A STUDY ON THAI LEADERS' PERCEPTION OF THE VIETNAMESE THREAT, 1979-1989
THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR SURACHART BAMRUNGSUK, Ph.D.
217 pp. ISBN 974-17-3538-3

This thesis studies the perception of Thai leaders that influence the Thai policy toward the Kampuchean problems (1979-1989), by conceptualizing the perception in the framework of "threat perception".

According to the study, Thai policies toward the Kampuchea problems have two phases. The first phase is in the era of Kriengsak Chamanund's government and the Prem Tinsulanonda's government. Thai policies were security-oriented, omni-directional, anti the Vietnamese and the Heng Samrin's governments, and comprehensive solutions by political and diplomatic means. These policies derived from Thai leaders' perception on Vietnam as a threat to Thai security and regional stability. The factors that influence Thai leaders' perceptions were the intent of Vietnam forming an Indochinese Federation, the roles of the Vietnamese Communist Party, the Vietnamese invasion of Kampuchea, the Vietnamese military incursion into Thai territory and an anxiety of Thai leaders about the potential of Vietnamese army. The second phase which was in the Chatichai Choonhavan's government era, is the turning point of Thai policies toward the Kampuchean problems as it was displayed the changing of "the battle field into the market place policy", the open-door policy toward the Vietnamese and the Heng Samrin's governments, and the "step by step" economic solution. As Chatichai's thought that they should separate economic from political issues. Moreover, due to the withdrawal of Vietnamese troop from Kampuchea, the Chatichai perceived that Vietnam was no longer a threat to Thailand. Finally, the background of the three Thai leaders' and international environments were also important factors for the shaping of Thai leaders' perception.

Department International Relations

Student's signature.....

Field of Study International Relations

Advisor's signature.....

Academic year 2003

Chattriya V.
Surachart B.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เริ่มต้นและสำเร็จลงได้ เนื่องด้วยการผลักดันและความสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข ผู้ซึ่งให้มุมมองใหม่ๆ ในการเริ่มเขียนวิทยานิพนธ์ และสละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้เขียนตลอดการทำวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังแนะนำแหล่งข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการค้นคว้าข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนใคร่ขอรำลึกถึงความเมตตาของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และผู้เขียนยังขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงศ์ ชูมาก ที่ให้คำแนะนำที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ รวมทั้งขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกท่านสำหรับความรู้และคำแนะนำต่างๆ ตลอดการศึกษา

ผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณทุนวอลฟ์กัง วิทเวอร์ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ทุนทบวงมหาวิทยาลัย ที่ได้ให้การสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และผู้เขียนขอขอบคุณคุณนัยนา สมบูรณ์ และ คุณวิลาสินี หลงสกุล เจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์วารสารและศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้ง คุณสุพัตรา พันธุ์บุญปลูก และเจ้าหน้าที่ทุกท่านของห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่แนะนำข้อมูลทั้งที่เป็นและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการค้นคว้าวิจัย และขอขอบคุณ หอสมุด ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุด ดิเรก ชัยนาม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ ห้องสมุดสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลที่สำคัญ นอกจากนี้ ขอขอบคุณคุณวันที ตรีแก้วจิตต์ และคุณวิไลวรรณ ทาเหล็ก เจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์คอมพิวเตอร์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน สำหรับความช่วยเหลือต่างๆ

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนในทุกๆ ด้านเสมอมา และเพราะกำลังใจและความช่วยเหลือต่างๆ จากคุณอิทธิไชย เผ่าทองไทย และเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคน ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ฉัตรिया วิสุทธิวัฒน์

กันยายน 2546

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนที่.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 การสำรวจวรรณกรรม.....	5
1.3 กรอบความคิด.....	7
1.4 สมมติฐาน.....	13
1.5 ขอบเขตในการศึกษา.....	14
1.6 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	14
1.7 วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล.....	14
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
1.9 การนำเสนอ.....	15
บทที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้นำไทย.....	17
2.1 บทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในอินโดจีนและไทย.....	18
2.1.1 อุดมการณ์ หลักการ และการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม.....	19
2.1.2 บทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในกัมพูชา ลาว และไทย.....	22
2.2 ความขัดแย้งในอินโดจีนที่นำไปสู่ปัญหา กัมพูชา.....	26
2.2.1 ความขัดแย้งระหว่างพรรคคนงานเวียดนามและพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา...27	
2.2.2 ข้อพิพาทเรื่องพรมแดนระหว่างเวียดนามกับกัมพูชา.....	34
2.2.3 บทบาทของประเศมหาอำนาจต่อความขัดแย้งในอินโดจีน.....	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 ผลกระทบต่อประเทศไทย.....	47
2.3.1 สภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์.....	48
2.3.2 ศักยภาพทางทหาร.....	50
2.3.3 ผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดน.....	54
2.3.4 ผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองของไทย.....	60
2.4 การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศช่วงปลายยุคสงครามเย็น.....	67
บทที่ 3 ทศนะของผู้นำไทยกับนโยบายต่อต้านเวียดนามในกัมพูชา.....	72
3.1 สมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (พ.ศ. 2520-2523).....	72
3.1.1 ภูมิหลัง.....	72
3.1.2 ทศนะกับนโยบายการเมืองภายใน.....	74
3.1.3 ทศนะกับนโยบายด้านการทหารและความมั่นคง.....	76
3.1.4 ทศนะกับนโยบายต่อปัญหากัมพูชา.....	80
3.2 สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (พ.ศ. 2523-2531).....	84
3.2.1 ภูมิหลัง.....	84
3.2.2 ทศนะกับนโยบายการเมืองภายใน.....	88
3.2.3 ทศนะกับนโยบายด้านการทหารและความมั่นคง.....	93
3.2.4 ทศนะกับนโยบายต่อปัญหากัมพูชา.....	99
บทที่ 4 ทศนะผู้นำไทยกับนโยบายเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า.....	109
(รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พ.ศ.2531-2534)	
4.1 ภูมิหลัง.....	109
4.2 ทศนะกับการเมืองภายใน.....	114
4.3 ทศนะกับนโยบายด้านการทหารและความมั่นคง.....	118
4.4 ทศนะกับนโยบายต่อปัญหากัมพูชา.....	121
บทที่ 5 บทสรุป.....	142
รายการอ้างอิง.....	148

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	160
ภาคผนวก ก ลำดับเหตุการณ์ที่ทหารเวียดนามคุกคามความมั่นคงของไทย.....	161
ภาคผนวก ข ประวัติย่อของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์.....	174
ภาคผนวก ค ประวัติย่อของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์.....	179
ภาคผนวก ง ประวัติย่อของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ.....	189
ภาคผนวก จ คำแถลงนโยบายด้านการเมืองภายใน ของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์.....	200
ภาคผนวก ฉ คำแถลงนโยบายด้านการป้องกันประเทศ ของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์.....	202
ภาคผนวก ช คำแถลงนโยบายด้านการต่างประเทศ ของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์.....	204
ภาคผนวก ซ คำแถลงนโยบายด้านการเมืองภายใน ของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์.....	206
ภาคผนวก ฌ คำแถลงนโยบายด้านการป้องกันประเทศ ของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์.....	208
ภาคผนวก ฎ คำแถลงนโยบายด้านการต่างประเทศ ของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์.....	210
ภาคผนวก ฏ คำแถลงนโยบายด้านการเมืองภายใน ของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ.....	212
ภาคผนวก ฐ คำแถลงนโยบายด้านการป้องกันประเทศ ของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ.....	213
ภาคผนวก ถ คำแถลงนโยบายด้านการต่างประเทศ ของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ.....	215
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	217

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงความช่วยเหลือทางทหารที่สหภาพโซเวียตให้แก่เวียดนาม.....	43
ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบศักยภาพทางทหารระหว่างประเทศไทยกับประเทศ ในอินโดจีน.....	50
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนเหตุการณ์การก่อการร้ายและความสูญเสียจากการปะทะกันระหว่าง พคค. กับรัฐบาล.....	65
ตารางที่ 4 แสดงการค้าทวิภาคีและดุลการค้าระหว่างประเทศไทย-ลาว-เวียดนาม- กัมพูชา.....	71
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ติดอาวุธในช่วงปี พ.ศ. 2523-2529.....	92

สารบัญแนบที่

แนบที่	หน้า
แนบที่ 1 แสดงที่ตั้งประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....๗	
แนบที่ 2 แสดงที่ตั้งของบริเวณ “เขมรกรรม” และ “ปากงอยนกกแก้ว” ของประเทศกัมพูชา.....36	
แนบที่ 3 แสดงที่ตั้งของเกาะปัวโลและเกาะอื่นๆของกัมพูชาและเวียดนามในทะเลจีนใต้.....37	
แนบที่ 4 แสดงการรุกรานเข้าสู่ประเทศกัมพูชาของกองกำลังเวียดนาม.....39	
แนบที่ 5 แสดงลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยกับประเทศในอินโดจีน.....49	
แนบที่ 6 แสดงที่ตั้งของกองกำลังเขมรแดงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา.....55	
แนบที่ 7 แสดงที่ตั้งของกองกำลังเขมรฝ่ายต่อต้านเวียดนามและค่ายผู้อพยพชาวกัมพูชา.....57	
แนบที่ 8 แสดงบริเวณที่เกิดการต่อสู้กันระหว่างกลุ่มเขมรฝ่ายต่อต้านกับ กองกำลังของเวียดนาม.....59	
แนบที่ 9 แสดงบริเวณที่มีกองกำลังติดอาวุธของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย.....64	
แนบที่ 10 แสดงเส้นทางที่กองกำลังของเวียดนามอาจใช้เข้ามารุกรานประเทศไทย.....103	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างหน่วยงานสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ต่างประเทศในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ.....	122
--	-----